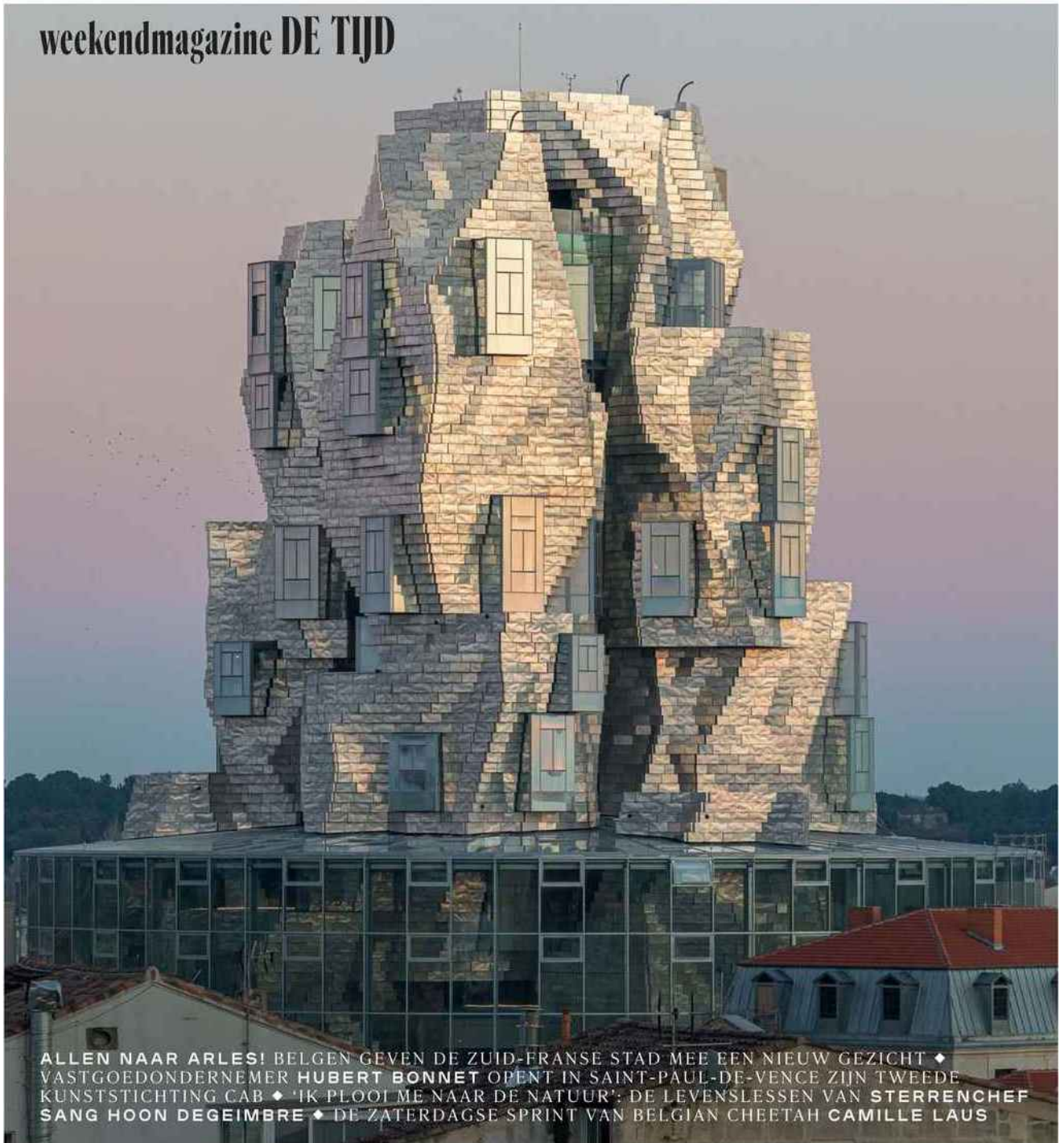




# SABATO.

# 19.06.21

weekendmagazine DE TIJD



**ALLEN NAAR ARLES! BELGEN GEVEN DE ZUID-FRANSE STAD MEE EEN NIEUW GEZICHT** ♦  
**VASTGOEDONDERNEMER HUBERT BONNET OPENT IN SAINT-PAUL-DE-VENTE ZIJN TWEDE**  
**KUNSTSTICHTING CAB** ♦ **'IK PLOOI ME NAAR DE NATUUR': DE LEVENSSLESSEN VAN STERRENCHIEF**  
**SANG HOON DEGEIMBRE** ♦ **DE ZATERDAGSE SPRINT VAN BELGIAN CHEETAH CAMILLE LAUS**



IS ARLES KLAAR VOOR HET  
BILBAO-EFFECT? DRIE JAAR  
LATER DAN GEPLAND OPENT  
VOLGENDE ZATERDAG HET  
MUSEUM **LUMA ARLES**  
MET EEN SPEKTAKELTOREN  
VAN FRANK GEHRY ALS  
EYECATCHER. OOK TWEE  
BELGEN ZATEN MEE  
AAN DE TEKENTAFEL:  
LANDSCHAPSARCHITECT  
BAS SMETS EN ARTISTIEK  
DIRECTEUR JAN BOELEN.

TEKST:  
IRIS DE FEIJTER

© BRUNO ARS/AN DER WERF





**BOVEN** TWAALF JAAR WERKTE DE BELG BAS SMETS AAN HET LANDSCHAP ROND HET NIEUWE MUSEUM. ZELF NOEMT HIJ HET PARK VAN 36.000 M<sup>2</sup> - MET EEN BUDGET VAN 10,3 MILJOEN EURO - ZIJN MEEST COMPLEXE PROJECT TOT NOG TOE.

**B**ericht aan alle Belgen die deze zomer een roadtrip door Zuid-Frankrijk plannen: stop zeker in Arles. Voor de pittoreske straatjes en 's werelds grootste en meest prestigieuze fotofestival Les Rencontres d'Arles, dat na een covidpauze in 2020 nu opnieuw plaatsvindt. Maar vooral het splinternieuwe museum Luma Arles is 'le détour' meer dan waard, met een spectaculaire blinkende toren van Frank Gehry. De Amerikaanse architect – je kent hem van het Guggenheim in Bilbao en de Fondation Louis Vuitton in Parijs – mag dan al 92 zijn, voor ingedommelde ontwerpen moet je nog altijd niet bij hem zijn. Zijn 56 meter hoge toren is bekleed met 11.500 fonkelende inox schubben. Een materiaal waarvoor Gehry zich inspireerde op het doek 'Sterrennacht' dat Vincent Van Gogh in 1888 schilderde in Arles. Voor de bonkige vorm keek hij naar de hoge rotsclusters in de regio, de sokkel modelleerde hij naar het Romeinse amfitheater in de stad.

#### TAKE-OVER

Les Arlésiens kijken al jaren op een bouwput. Want wie Frank Gehry belt, krijgt behalve een sensationeel bouwwerk ook bouwvertraging. Wat eigenlijk gepland was voor 2018, gebeurt pas volgende zaterdag: de opening van Luma Arles. Noem het de fysieke plek van de Luma Foundation, een stichting die sinds 2004 allerhande kunstdisciplines ondersteunt. Oprichter is de Zwitserse collectionneur, filmproducer, filantroop en mecenas Maja Hoffmann. Als telg uit de farmaceutische Hoffmann-La

**Het nieuwe museum is bekleed met 11.500 fonkelende inox schubben.**

19.06.21

Roche-dynastie zet ze haar deel van het familiekapitaal in voor de kunst. En voor natuurbehoud. Niet toevallig verzamelde haar grootmoeder Picasso's en richtte haar vader mee het Wereld Natuur Fonds (WWF) op.

Tegenwoordig pendelt Hoffmann tussen New York, Zwitserland en Londen, maar ze groeide op in Arles. Als enthousiaste wervelwind laat ze haar ondernemingszin los op het charmante Unesco-stadje vlak bij de Camargue. Ze opende er al drie boetiekhotels, heeft een sterrenrestaurant en ondersteunt al twintig jaar het fotofestival. Ze kocht zelfs een heus stadsdeel: Parc des Ateliers, een voormalige werkplaats van de Franse spoorwegmaatschappij SNCF die sinds de jaren 1980 stond te verpauperen. Die site opent op 26 juni als Luma Arles. Verwacht geen statisch museum, maar een levendige plek waar niet alleen kunst wordt getoond, maar ook gemaakt en onderzocht. In alle mogelijke domeinen: van dans tot design, van performance tot video en van filosofie tot fotografie.

#### BELG AAN BOORD

Maja Hoffmann belde niet alleen Gehry, maar ook een Belg: Bas Smets. De Brusselse landschapsarchitect en stedenbouwkundige is sinds 2009 bij het project betrokken. 'Maja wilde van in het begin een volledig team samenstellen: Frank Gehry voor de nieuwbouw, Annabelle Selldorf als restauratiearchitect en ik voor het landschap', vertelt Smets vanaf de werf in Arles. 'Natuurlijk kijk ik uit naar de openingsdag, al zal het landschap pas over twee of drie jaar écht af zijn. Anders dan een gebouw dat op de openingsdag op zijn best is.'

Twaalf jaar werkte Smets aan het project. Zelf noemt hij het park van 36.000 m<sup>2</sup> – met een budget van 10,3 miljoen euro – zijn meest complexe project tot nog toe. 'Alle ►



**BOVEN** VOLGENDE ZATERDAG OPENT IN HET ZUID-FRANSE ARLES HET MUSEUM LUMA ARLES; EEN PLEK WAAR NIET ALLEEN KUNST WORDT GETOOND, MAAR OOK GEMAAKT EN ONDERZOCHT.



ervaring die ik de afgelopen 21 jaar opdeed, zit hierin. De weersomstandigheden zijn hier bar: behalve de felle zon is er een felle mistralwind die als een haardroger alle planten uitdroogt. Bovendien is de site een grote betonnen vlakke, uitgehouwen in de rotsen en deels over een Romeinse begraafplaats gelegd. Met andere woorden: uitgraven was uitgesloten. Dus maakten we een vruchtbare bodem boven op de betonplaat. Het klinkt tegennatuurlijk, maar eigenlijk is elke bodem een dun laagje aarde op een stenen ondergrond', filosofeert Smets.

#### BOODSCHAP VAN HOOP

Toch was deze opdracht anders dan anders. 'Meestal verbeteren we een bestaande situatie. Nu moesten we een landschap uitvinden. Ons uitgangspunt was futuristisch: stel dat we niks doen, hoe zou dit landschap er over 200 jaar dan uitzien? Normaal gezien ontwikkelt zich op een braakliggend terrein binnen vijf à tien jaar stap voor stap een natuurlijk landschap. Hier niet. De site was al dik twintig jaar verlaten en er was nog altijd geen spontane vegetatie. De natuur kon gewoon niet groeien op de betonnen ondergrond en in de barre weersomstandigheden. Behalve als we een handje hielpen. Dat deden we met dit ontwerp. Zo maakten we een landschap van duinen met 650 bomen en 80.000 planten, in totaal 140 verschillende soorten. Dankzij een nabijgelegen 16de-eeuws kanaal dat aftakt van de Durance konden we een vijver maken die het water eerst zuivert en dan alle planten irrigeert.'

Het basisede van Smets' ontwerp is om een (semi-)woestijnklimaat om te vormen naar een mediterraan klimaat. Dat is even ambitieus als het klinkt. 'De temperatuur op de site is nu al 4 tot 8 °C lager dan vroeger, dankzij het vocht dat verdamppt uit de bladeren. Noem het

een buitenairco', vertelt hij trots. 'Dat is echt een boodschap van hoop. Want, als we het hier kunnen, dan ook elders. Daarom is dit ook een wetenschappelijk project. Alle vegetatie, maar ook de vogels, vissen en andere dieren, worden minutieus opgevolgd en geanalyseerd om de ontwikkeling te volgen en later elders toe te passen.'

#### VLOEIBARE GEVEL

Voor zijn ontwerp werkte Smets nauw samen met Gehry en vloog verscheidene keren naar Los Angeles. Hoe verliep die samenwerking, vragen we ons af. Want de twee lijken een heel andere designfilosofie te hebben. Terwijl Smets zich zo diep mogelijk in de lokale context wortelt, ogen Gehry's amorfe creaties eerder als wereldvreemde ufo's. 'Wat ik van de toren vind? Het is een heel bijzonder gebouw. Bij valavond is de weerspiegeling in de gevel prachtig. Het gebouw lijkt dan wel liquide. Maar veel kan ik er niet over zeggen, want ik ben geen architectuurcriticus.'

Dat Maja Hoffmann en Bas Smets elkaar kennen, is te danken aan de Franse kunstenaar Philippe Parreno, voor wie Smets een filmdecor maakte. 'Parreno zit in Maja's Core Group, een artistieke adviesraad met ook Hans Ulrich Obrist, Liam Gillick en Beatrix Ruf. Hij bracht ons in contact en het klikte meteen. Intussen ontwierp ik ook haar tuin in Londen en een tijdelijk bos voor haar kunstencentrum Westbau in Zürich.'

#### NÔG EEN BELG

De grootse opening op 26 juni viert vooral de Luma Tower van Gehry, waarin musea, restaurants, conferentiezalen, ateliers, laboratoria en archieven huizen. De 19de-eeuwse industriële panden op de site – zes in totaal – werden de afgelopen jaren al gerenoveerd én in gebruik genomen, voor onder meer workshops en expo's zoals (een deel van) het fotofestival Les Rencontres. ►

**BOVEN DE INTUSSEN 92-JARIGE ARCHITECT FRANK GEHRY IN GESPREK MET ZIJN OPDRACHTGEVER, DE ZWITSERSE COLLECTIONNEUR, FILMPRODUCER, FILANTROOP EN MECENAS MAJA HOFFMANN.**





**ONDER** ATELIER LUMA, EEN ONDERZOEKSCENTRUM DAT WORDT GELEID DOOR DE BELG JAN BOELEN, TEKEND MEE HET INTERIEUR VAN GEHRY'S TOREN.

In een van die oude gebouwen werkt al jaren een Belg: Jan Boelen, de vroegere artistiek directeur van Z33, het centrum voor actuele kunst en vormgeving in Hasselt. In 2016 richtte hij Atelier Luma op, waarvan hij sindsdien artistiek directeur is. Noem het een denktank of multidisciplinair centrum dat lokale materialen, kennis en talent uit Arles en omgeving samenbrengt. 'Vijf jaar geleden klopte Maja Hoffmann bij mij aan', zegt Boelen. 'Of ik een Luma-stoel kon bedenken? Dat kun je beter aan een producent als Vitra vragen, opperde ik. Maar ik zei ook dat ik graag iets anders wilde doen voor haar: een onderzoekscentrum oprichten naar lokale materialen, zoals algen, zout en stro. En naar hoe we die kunnen inzetten voor bijvoorbeeld landbouw, industrie en natuurbehoud. Ze was meteen enthousiast. De logica erachter is simpel: momenteel importeren we bijna alle materialen, maar die zijn zwaar. Mensen en ideeën zijn licht, dus kunnen die beter reizen.'

Atelier Luma tekende mee aan het interieur van Gehry's toren en zo zat dus ook Boelen met de Amerikaanse architect aan tafel. 'Aanvankelijk was de samenwerking complex, omdat zijn bureau vasthield aan traditionele oplossingen. Alles veranderde toen Frank Gehry ons atelier bezocht in Arles', vertelt Boelen. Uiteindelijk maakte Atelier Luma een tafel van rijstafval en bekleedde de lifthal met zoutkristallen. Ook de bureaus, stoelen en modulaire wanden komen uit Boelens atelier. 'Dit gebouw is echt een showcase van wat we kunnen', vertelt de Belg, die bij Atelier Luma 20 vaste medewerkers heeft en een grote pool van studenten, stagiairs en freelancers. Voor bezoekers is Atelier Luma niet toegankelijk, al kun je door het grote raam wel perfect binnenguren in het laboratorium. Nóg een reden om halt te houden in het Provençaalse stadje. ♦

LUMA ARLES OPENT OP ZATERDAG 26 JUNI,  
LUMA-ARLES.ORG

## 'Dit is echt een boodschap van hoop.'



## FOTOZAAK

Sinds de eerste editie in 1970 groeide 'Les Rencontres' uit tot een van de grootste en meest prestigieuze fotofestivals ter wereld, met jaarlijks 140.000 bezoekers. Onze highlights van de editie 2021.

### ♦ JONG GEWELD

Nieuw talent ontdek je in de Église des Frères-Prêcheurs, waar curator Sonia Voss tendensen van de jongste generatie vangt. Ze confronteert werken van elf finalisten van de Louis Roederer Discovery Award.

### ♦ CHARLOTTE PERRIAND

In de modernistische Monoprix-winkel vinden er twee expo's plaats, onder meer een met foto's en collages van ontwerpster Charlotte Perriand. Die stand eigenlijk al gepland voor de editie van 2020. Tegelijk is er de multimediale installatie 'Désidération', die fotografie mengt met fictie en storytelling tot een dromerig universum.



### ♦ VAN VOGUE TOT LIFE

De 17de-eeuwse Chapelle des Jésuites (deel van Museon Arlaten) is een nieuwe locatie van het festival. Je ziet er het werk van de intussen 97-jarige Frans-Zwitserse fotografe Sabine Weiss, die publiceerde in onder meer Vogue, Paris Match, Life en Time.

### ♦ HEAD & SHOULDERS

Op de expo 'Being Present' toont de Zuid-Afrikaanse fotograaf Pieter Hugo ruim 100 portretten 'en buste', waarbij steeds alleen het hoofd en de schouders te zien zijn. Ondanks die pasfotoachtige benadering zijn het intieme portretten. Te zien in Palais de l'Archevêché.

### ♦ POST-COVID

Op de expo 'Rethink Everything' reflecteert een groep Zuid-Amerikaanse fotografen over de covid-impact op alle aspecten van de samenleving: van feminisme tot politiek. Je kunt de beelden bekijken in de Espace Van Gogh, gelegen in het 16de-eeuwse Hôtel Dieu: het ziekenhuis waar de kunstenaar aan het einde van zijn leven verbleef en schilderde.

